

בעניני יום טוב וקניית חמץ אחר הפסח - שיעור 508

I. בעניני יום טוב

(א) **רחיצה במים חמים ביו"ט** שהוחמו ביו"ט - עיין ברמ"א (תק"ח - ז) דאסור דאינו שוה לכל נפש (כתוספות ז"ה כ"ג:) והמחבר אוסר מטעם אחר דס"ל דאין חילוק בין שבת ליו"ט אמנם אבר אבר מותר לרחוץ ביו"ט ועוד המחבר התיר לרחוץ אפילו כל גופו בחמים חוץ למרחץ כמו בבית וזה לדעת הרמב"ם והרי"ף דלא נמצא כלל דין של השוה לכל נפש ומ"מ זה במים שהוחמו מעיו"ט דלא גזרו חוץ ממרחץ ולכן למנהג ספרד יש מקום להתיר הרחיצה ביו"ט אם הוחמו המים מעיו"ט אבל לדעת הרמ"א מים שהוחמו ביו"ט הוי איסור תורה דאינו שוה לכל נפש גזרו עיו"ט אטו יו"ט ואפילו בבית אסור ואין לסמוך על מה שכתוב בספר הלכה שנכתב באנגלית שזה כנגד פסקיו של גדולי דורינו עיין בשו"ת באר משה (ח - ק"ח - קנ"ט) דאין להקל נגד דברים שמפורשים בחז"ל ושמעתי מרב מנשה קליין דאפילו בזמנינו אסור שצריך רובא דעלמא ורב ש.ז. בריון אמר לי דאסור משום סחיטת שער אמנם עיין בשש"כ (י"ט - הערה ג) בשם רשז"א שנשאר בצ"ע ושמענו שהוא פסק אח"כ לאיסור וכ"כ הספר הלכות המועדים (ט"ו - ח) ע"ש שהאריכו בענינינו

(ב) **עשיית מלאכה בבין השמשות שבין יו"ט ראשון לשני** ושכין יו"ט שני לחול ליהנות ממנה מיד בבין השמשות דעת הגרש"ז אויערבך (שהובא ביום טוב שני כהלכתו דף שכ"א - שכ"ב)

1. דדוקא במתכוון על זמן הלילה ולא כדי ליהנות ממש מיד שא"א ליהנות מהאור רק ע"י הדלקה או להבעיר כדי לבשל ולאכול מיד וה"ה לענין הוצאה והכנסה וכ"כ בסעודה שלישית של שבת אין חוששין בביה"ש לברור אוכל מפסולת כדי לאכול לאלתר ואין חוששין כלל לברור משבת לחול והיינו משום שלא לאלתר אין זה כלל בגדר מלאכה אפילו משבת לחול רק אסור מדרבנן מפני שמכין משבת לחול גם ביו"ט כן ואפשר גם כן במפתח של ביתו כשיודע ברור שרק ישוב לביתו בחול כיון שבמשך כל היום היה מותר אך מי שהוא בשרי והמאכל הוא חלבי שפיר אסור בביה"ש כיון שכוונתו על אחר זמן ודינו אופה מיו"ט לחול לכן מלאכת או"נ מותר גם לעת ערב כשרוצה ליהנות מיד כשאינו חושב כלל עם שום זמן וע"ע בפמ"ג (מ"ז - סק"ח) ובבה"ל (סג)
2. לענין טלטול שהוא שכיח מאד בביה"ש פסק הגרש"ז דרק בכרמלית יש להקל אבל בניו יורק צריך להחמיר לכן יש שמתפללין תפלת מנחה של ראש השנה כמוקדם האפשרי כדי לשוב אחר תשליל קודם השקיעה שלא יטלטלו המחזורים בביה"ש וכן הקפידו על זה החזו"א והאג"מ ובעל קהלות יעקב (יום טוב שני כהלכתו סג)
3. בבין השמשות של מוצאי יו"ט שני פסק הגרש"ז אויערבך דלפי הגרע"א היה מותר לעשות מלאכת דאורייתא בביה"ש מ"מ כדי שלא לזלזל ביו"ט שני אין לחלק והגר"ש אלישיב פסק שאם ההנאה מידית יש להקל בביה"ש דמוצאי יו"ט שני אבל לא ביו"ט ראשון ועוד פסק הגרש"ז דאין להתיר בביה"ש של מוצאי יו"ט ראשון מטעם איתחזק היתירא דכל רגע ורגע הוי זמן בפנ"ע ואינו תלוי ברגע הקודם (אור שמח שנת ה - ד) ועוד דכיון שודאי יתחלף מיום ללילה תוך רגעים ספורים לא שייך בכה"ג סברת איתחזק היתר

(ג) **אם הוצאת אשפה ופח אשפה נחשב צורך קצת** הוצאת מפתח של התיבה שיש בו מעות לרה"ר מותר למי דלבו דואג ומצטער ע"ז נחשב לשמחת יו"ט (רמ"א פק"ח - ח) ועיין במ"ב (סק"ו) דיש חולקין ואין מתירין בשביל הפסד ממון ונכון להחמיר והט"ז (סק"ח) כתב שאם יכול לתת למי שהוא נאמן בביתו לשמרו אסור אפילו לדעת הרמ"א וה"ה בפח אשפה אם יכול להניחו לפעם אחרת אסור לד"ה ועוד יש לחלק להיש מתירים הוצאת המפתח משום דלהסיר דאגתו וגם אין ברצונו שהמפתח יהיה בחוץ ורק שלא יגנב דירתו מתירים משא"כ פח אשפה שאין דאגתו כל כך חזק וגם רצונו שיהיה בחוץ דוקא יש לאסור (הלכות יום טוב ש.ב.כהן) ועוד סברה לאסור דיש לחלק בין מלאכות שנהנה בפועל מהמלאכה כגון הוצאת לולב ותינוק ובין מלאכות שההנאה הוא רק סילוק דבר המפריע לו כגון הוצאת האשפה לרה"ר שהוא רק מעשה סילוק ולכן אם יכול לסלקו בלא עשיית מלאכה מחויב לעשות כן וכן פסק הגר"ש אלישיב ועוד הרבה פוסקים (ספר הלכות יו"ט Nadoff דף 156) ולכאורה זה דברי הט"ז דלד"ה אסור

(ד) **להחליף הפתילות using floating wicks** - יש אומרים שאסור להכניס הפתילות צפות העשוין לשימוש חד פעמי בפקק שהרי זה תיקון מנא (הלכות המועדים י"ג - י"ח) ולא דמי לכוס של פרקים ומטה של פרקים דאם דרכה להיות רפויה מותר לכתחלה ודומה לנתינת מוכין בתחלה בכסת (ש"מ - ח) דיש חיוב חטאת או לענין רצועה חדשה במנעל ישן דאסור להכניסה בשבת (ש"י - פק"ח) וה"ה בנידן דידן דאסור משום שאין שום תשמיש בהחפץ

קודם חיבורו משא"כ במטה של פרקים וכוס של פרקים שיש תשמיש ע"י הדחק ויש מתירים פתיל צף שעשוי לשימוש חד פעמי ומ"מ לכתחלה נכון להכינו מעיר"ט או בנ"ד מערב שבת ועיין בשו"ת ציץ אליעזר (ט"ו - י) ושו"ת מנחת יצחק (ח - כ"ז) אודות חיבור חלקי המזרק לזרוק לחולה בשבת וכתבו שיש להתיר והביאו ראיה להיתרא עפ"י מסכת יומא (דף ס"ו) דתיקנו חז"ל שיקשור השני בין קרניו של השעיר המשתלח ואף שקשר זה אינו עשוי להתירו לעולם דכיון שהקשר או החיבור הוא לפי שעה ועיין בפסקי תשובות (סימן תקי"ד הערה 84)

ה) להוציא מן המקרר אוכל קפוא על מנת שימס עיין בשש"כ (חלק ג י - הערה כ"ז) דאף שאסור לטלטל דבר להעמידו במקום אחר עבור מוצ"ש שאני הכא שכוונתו רק למנוע הקירור אמנם המ"ב (רנ"ד - סקמ"ג) כתב ויש אומרים לרדות פת מהתנור לצורך חול אף בדליכא כלל איסור רדייה מפני שמכין משבת לחול אף שרק מונע מלהשרף ומ"מ יש מקום יותר להתיר מיר"ט ליר"ט משום דבלא זה יהיה ביטול שמחת יו"ט שהצריך לאכול מאוחר נחשב הפסד

ו) יש להתיר שטיפת פירות וירקות ביו"ט תחת זרם של מים כי גם בשבת רבים מתירים (אג"מ ח - קכ"ה) ועיין עוד במ"ב (שי"ט - סקכ"ט) אבל אסור להניח תפוחי אדמה בתוך מים כדי שהעפר והפסולת צף למעלה (מג"א תק"ו - סק"ז) ויש חולקים וסוברים שלא אסרו אלא הוצאת צרור מהקמח משום שהדרך היה לעשות כן לימים רבים (שו"ע הרב תק"י - סק"ג ותפארת ישראל)

ז) רפואות ביו"ט למעשה - צריך שאלת חכם המומחה בענינים אלו אם מותר לקחת תרופות ביום טוב ראשון ושמעתי מרב דוד פיינשטיין דאין חילוק בין יום טוב ראשון לשבת

II. חמץ שעבר עליו הפסח - מקור הדין וגדרו

א) עיין ברייתא פסחים (כ"ק:) לדעת רבי יהודה האוכלו עובר בלא תעשה אלא שאין בו כרת ולדעתו אפילו חמץ של נכרי אסור בהנאה (כ"ח:) ולדעת רבי שמעון אסור מדרבנן משום קנס וכן הלכתה (תמ"ח - ח)

ב) עיין במ"ב (תמ"ג - סקי"ז) דאפילו מכרו ישראל (מומר) לנכרי אחר הפסח אסור לכל אדם ליקח ממנו שהחמץ לעולם עומד באיסור בכל מקום שהוא שנעשה חתיכה דאיסורא וזה אפילו אליבא דרבי שמעון לפי זה צריך לחוש דחמצו בחנות נכרי שהוא לקחו מישראל מומר שלא פקע האיסור

ג) ויש אומרים שלא קנסו אלא לבעליו שעבר בכל יראה (המכתם פסקים כ"ט) ורבינו מנוח חמץ ומצה ח - ד וחזק יעקב תמ"ג - סק"ט) והוא איסור גברא ולא כהמ"ב שהוא איסור חפצא

ד) עיין בספר מקור החיים במגן האלף (תמ"ח - סק"ז ד"ה "עוד") דמי שיצא לגמרי מכלל ישראל ומתנהג כנכרי לכל דבר לא שייך לקנוס את חמצו שהרי בודאי לא ישמע לנו ומה שאמרו ישראל אע"פ שחטא ישראל הוא אמרו רק לענין שאסור להכשילו בענין לפני עור אבל הרי הוא חשוב כנכרי גמור וחמצו כדין חמץ של נכרי (פסקי תשובות תמ"ח - ט) ועפ"י כתבו הפוסקים ללמד זכות על המון בית ישראל שמשתמשים עם יין שרף שעבר עליו הפסח

ה) כל זה בחמץ גמור אמנם אם נתערב קודם הפסח בששים מותר לאחר הפסח לכו"ע ואם נתערב בפחות מששים אסור באכילה אף שאין בו כזית בכדי אכילת פרס לכמה פוסקים וזהו דוקא במין בשאינו מינו אבל במין במינו דמן התורה ברובא בטל אפילו אם נתערב חד בתרי ועבר עליו הפסח מותר באכילה (מג"א) ודעת הא"ר דבאכילה אסור אבל בהנאה לכו"ע שרי (מ"ב תמ"ז - סקק"ז) ודבר שהוא ספק אם יש בו תערובות חמץ מותר לאחר הפסח (שו"ע הרב תס"ז - סק"ט) עיין במג"א (תמ"ט - סק"ז) דספק חמץ שעבר עליו הפסח אסור באכילה ומותר בהנאה ובט"ז (סק"ח) משמע דמותר גם באכילה ובחזק יעקב (סק"ח) כתב דמותר באכילה כדין ספיקא דרבנן ולקולא וכתב (שם נסק"ה) דאם יש לתלות שנעשה חמץ זה לאחר הפסח מותר והאלף לך שלמה (רס"ה) כתב דחמץ שעבר עליו הפסח קיל משאר איסורים ולכן ההלכה כדברי המיקל ותרופות מחמץ שעבר עליו הפסח עיין בשער הציון (תס"ו - סק"ד) שכתב דמותר להתרפא בחמץ שעבר עליו הפסח אפילו לחולי שאין בו סכנה דג"כ אינו אלא מדברי סופרים ובתרופות של זמננו שאין ראויים לאכילה כי מרים הם פשוט שמותר לכולעם כי אף בפסח יש מתירים (אג"מ ז - ז')

למעשה) שמעתי מכמה גדולי הפוסקים דיש מקום להחמיר בחמץ גמור כגון cereals, noodles, etc. לקנות מחנות נכרי אבל בשאר דברים אין להפסיד החנות של שומרי תורה ומצות. ושמעתי מרב דוד פיינשטיין דאפילו אם יהודי manager בחנות של נכרי מותר לקנות משם ואין חשש אם suppliers יהודים משום דאפשר החמץ היה קודם הפסח או אחריו